

S V S A T V M

SVSATVM vrbs VVestphaliae, post Monasterium, opulentissima, amplissimaque, vt, quae decem populosis sit distincta Parcecijs, Primæua fundatione castrum, & vnam earum munitio- num fuisse perhibent, quas VVide- kindus, contra Carolum Magnum triginta annis bellum gerens, aliquoties deiectas & conuulsas, repararit, quales etiam Eresburg & Siborg erant. Verum alij ex Chronicis Colonien- sibus & simul ex annalibus ciuita- tis Lippiae referunt, etiam tum, Soist, fortissimum propugnaculum fuisse, sub dominio Colonien- sis Episco- pi: Dagobertum enim hoc castrum expugnasse debellatisque Saxonibus, idem dedisse S. Episcopo Cuniber- to, qui eius filium Sigibertum instituerat. Et inde accidisse, quod Cunibertinum Colonien- se Collegium, à D. Cuniberto amplificatum & auctum, quasdam in VVestphalia possessiones & pro- dia modò adhuc habeat. Ve- rum de ista donatione nihil referunt annales vel Ecberti vel Corbien- sis Monachi, vel Crantzij, vel Releuin- gij. Hinc communi aliorum sententia perhibetur, Susatum ad ius Colonien- sis Episcopi venisse, quum Henri- cus Leo priuaretur Saxonia. De quo paulo post, latius.

Colonien- ses & vrbs Lippiae annales perhibent, Susatum, caput esse Ducatus Angariae, cum tamen hæc vrbs vltra Lippiam flumen sit sita, & alij, ad ripam Lippiae Ducatum Angariae se extendere scribant. Verum, vt olim Angariae regnum (quia interdum etiam regnum dictu- est, vt testatur Crantzius in sua Saxonia lib. 3. cap. 26. Atque ipse VVidekindus, nonnunquam Rex Angrorum vel Saxonum dictus est, eodè in Metropoli sua teste lib. 1. cap. 9.) non ad ripam Visurgi, verum etiam vltra Visurgim se extendit, ita fieri etiam potest, vt vltra Lippiam se extenderit Angriuarum Ducatus, cuius caput fuerit in ea parte Susatum.

Constanti autem historicorum consensu perhibetur, Susatum Praefecturam quondam fuisse, quæ quotidiana accessione, in tantam pau- latim urbem excreuerit. Indeque Susati appellationem natam, quod ob loci situsque oportunitatem, ædificiorum aliquid in castrum ip- sum semper accesserit, vt à quotidiano incremento, Susatum, quasi *einzuwachsen* sit cognominatum. Complures pagos vicinos sibi subditos oc- cupat, olim Praefecturas minores, quos populari nunc lingua, *Die Burden*, indigetant, quod grauamina & onera, à quibus ciues immunes sunt ac liberi, sustineant. Ager, etsi totius passim VVestphaliae syluis, & pecorum pascuis, quam aruis sit lætior, circa Susatum tamen atque Hammonem, frumentaria gleba foecior: Salinarum etiam foecunditate commendatur. Vicinus nanque vrbi Passendorff, pagus, salinis ce- lebris, maximam præstantissimi salis copiam, quotidiano censu suppeditat, vnde non Susatensium modò, sed & vicinorum, remotioribus passim locis, necessitati subuenitur. Earum verò salinarum domini, patritijs, vt plurimum orti familijs, vrbs sunt ciues. Vrbs ipsa molas sex, ad communem ciuium vsum habet, quibus aqua, qua circumagitantur, detrahendæ facultas, exteris est omnis præcisa. cum aqua in ip- sa vrbe scaturiat. Est in ea magnificum Canonico- rum Collegium. D. Patroclo, qui & vrbs patronus est tutelarior, sacrum. In eo hoc tem- pore Praepositus est vir celeberrimi nominis Godefridus Gropperus Agrippinas, Iureconsultus, Metropolitanæ Colonien- sis Ecclesiae, Presbyter Canonicus, eloquentia & eruditione, magnisque legationibus percelebris; Martis etiam studijs, animo, manuque fortis. In Ve- sta VVestphalia, Serenissimi & Reuerendissimi Principis Electoris Colonien- sis. Locum tenens, & Gubernator. Decanus autem eiusdem Col- legij nunc est, Iacobus Middendorpius Theologus & Iureconsultus Coloniae promotus, variorum & exquisitorum auctor operum, Nunc etiam à Brunswicensi Principe postulato Osnabrugensi, ad aliam Ecclesiam & Decanatum adscitus.

Multis ac varijs priuilegijs & immunitatibus Susatenses gaudent, inter quæ id comprimis memorabile, quod præ cæteris VVestphaliae opidis, non solum in proprio, verum etiam vicini Principis fundo, cuiuscunque generis feras venandi ius obtineant. Vtitur præterea vrbs ip- sa mero ac mixto imperio, & sub illustrissimi Cliuorum, Iuliacensium, ac Montensium Ducis clientela nunc degit: cum ante sub Archie- piscopo Colonien- si fuisset per annos ducentos, octuaginta, à tempore Friderici primi Imperatoris, quo ille Henricum Leonem, Saxoniae Ducem, prouincijs pulsum, omni exuerat feudi dignitate. Tum & Susatum coepit parere Ecclesiae Colonien- si, vsque ad tempora, anni M. CCCC. XL. quando Susatenses amicitiam Adolphi Cliuensis Ducis affectarunt, quod se dicerent ab Archiepiscopo in antiquis libertati- bus arctari. Itaque ad Ducem Cliuensem defecerunt, cui saluis immunitatibus antiquis, sacramentum fidelitatis præstiterunt: multis inter- rim nuncijs ac literis hinc, atque inde missis; ad Ducem, vt abstineret aliena ditione: ad urbem, vt ad cor rediret, agnoscens (quem debebat) Colonien- sem Archiepiscopum dominum in temporalibus & spiritualibus, sed cum toto triennio, his atque alijs vijs nihil proficeretur, ad arma peruentum est, Ioannis Cliuensis Adolphi filius, tum filius familiæ, cum valido præsidio, urbem tuendam ingreditur, salutatursque; urbem Xanten- sem obsidione cingens, quæ media ex parte, Colonien- sis erat dominijs, quam cum vi coepisset, inde redijt Susatum, passus est se ibi obsideri. Theodoricus autem Archiepiscopus comparatis copijs, ad obsidionem se parans, multos sibi confederatos conciliat. Mo- nasterien- sem, Hildesheimen- sem, Minden- sem Episcopos, Lodouicum Bauariae Electorem, Gulielmum Brunswicensium Ducem; Ioannem Nassouiae, Gerhardum Seienum, & alios Comites. Venerat etiam illi auxilio VVilhelmus Landgrauius Turingiae, Dux Saxoniae inter agmi- na sua ducens: duo millia quingentos ex Bohemis, homines, armis iam diu innatos, & qui sine exemplo crudeliter desauirent: Hi in ipso itinere, Ioannem de Hoya Comitem Osnaburgi, à ciuibus victum, solis comminationibus, è septennali & iam arcta captiuitate, in qua se vir procerus erigere non posset in sublime, relaxarunt. Solus Rodolphus Traiectensis Episcopus, & Bernardus Lippiae Comes, partes Io- annis militibus armatorum (scribit Colonien- sis Chronographus octuaginta millia in Episcopi castris fuisse.) Oppugnauit toto mense, raro intermittens bombardarum tonitrua. Sed cum ea non terrent ciues, apparatis magna multitudine scalis, statuit varijs simul locis inuadere murum. Erat ea scalarum multitudo, & id roboris, vt vna, tres, aut quatuor in quaque starent, & ascenderent. Opidani aduersus ea miserunt lapides & trabes: sed omnium erat validissimum defensionis genus. Sartagines in muris disponebant per intervalla, subiecto ig- ne, pultes in aquis bulliente feruore miscebant: hunc liquorem capacibus vasis, feruescentem fudere in armatos, scalis incumbentes. Exu- perabat ea vis omne genus tormentorum, in ipsis suis armis ardore ex cruciati, suffocabantur. Tormenti genus incomparabile. Tali tum defensi muri, periére ex scandentibus plurimi, qui pro suo debito primi venerat ad arma. Nam Bohemi facile cessere indigenis honorem, vt militia prælati, primi essent in periculis. Archiepiscopus eo accepto incommodo, oppugnationem deferuit. Ex hoc tempore, Susatum in iure Ducis Cliuensis permanet.

Hæc partim ex Saxonia Crantzij, partim ex Colonien- si Chronographo, partim ex manu scriptis, excerptimus. Ea autem quæ sequuntur, ex codice manu scripto in Bibliotheca Dominicanorum Susaten. annotauimus, cui titulus, Mappa Mundi Magistri Iacobi de Susato, &c.

In VVestphalia etiam, inquit, est Susatum, nobilis illa ciuitas, antiqua & præclara, pulcherrima & ditissima inter cæteras VVestphaliae ciuitates, abundans, opulenta, & populosa, in campo plano, inter agros vberimos sita, muro duplici profundisque fossis circumdata, tur- res triginta, sex principales, altas, firmas, ac pro defensione dictæ ciuitatis, si opus esset interiori muro annexas, per girum habet & benè mu- nitas, habet, inquam, & decem portas ad diuersas regiones exitum præbentes. Sunt ibi plures Ecclesiae, pulchrae Sanctorum laudibus, sum- ptibus gloriosis consummatae, inter quas magna est famosa Ecclesia, miræ magnitudinis, turri maximæ altitudinis, gloriosi martyris S. Pa- trocli, dictæ ciuitatis gloriosi patroni. Ibi Collegium clericorum die noctuque Domino famulantium. Ibi religiosorum sanctimonialiū pulchra monasteria, quæ circa Dei cultum diurnis nocturnisque horis, diuinis obsequijs, deuotissime in sanctitate occupantur. Erat enim hæc ciuitas opidum olim inclytum regni Angarorum, & postea caput Ducatus VVestphaliae, ad Duces Brunswicensium deuolutum, sed ab Henrico Leonis. Duce Brunswicensi deperditum, propter crimen læsæ Maiestatis, impostum eidem per Fridericum I. Imperatorem, Anno 14. sui Imperij, ab ipso patienter in poenam receptum, & ab Archiepiscopo Colonien- si Reinoldo, cum toto Ducatu VVestphaliae vsque ad sagittæ iactum in Rhenum gratiosè datum, & sic infeudatur, quia prædictus Archiepiscopus, prædicto Friderico in obsidionem ciuitatis Reinoldi à Friderico Imperatore iam dicto, precio quinquaginta marcarum puri argenti & seruitio corporali fortissimo & multiplici comparauit, sibi suisque successoribus à Pontificali dignitate perpetualiter incorporauit, voluitque sibi de consilio Ducatum hunc eme- re precio tantillo potius, quam in beneficia accipere, propter maiorem sibi firmitatem. Hactenus ille.